

SAMEN OP DE VLUCHT
Nadja Van Sever en Chris Vosters (Ill.)
(door Ilse Moens)

OVER DE MAKERS

Nadja Van Sever (1965) is leerkracht in een basisschool. Daar probeert ze alle juryleden van de school aan het lezen en schrijven te krijgen. In 2012 resulteerde dat in een boek: *De magische pen*. Door haar job komt ze vaak in aanraking met jonge vluchtelingen. Wanneer ze op het nieuws twee jongens het verhaal van hun vlucht zag doen, besloot ze met hen te gaan praten over hun ervaringen en hier een boek aan te wijden.

Bronnen: <https://www.clavisbooks.com/authors/342-nadja-van-sever> en <https://www.hln.be/in-de-buurt/tervuren/tervuurse-juf-schrijft-aangrijpend-kinderboek-over-vluchtelingen-onze-kinderen-moeten-begrijpen-wat-ze-meegemaakt-hebben~a2b9057c/>

Chris Vosters uit Kinrooi illustreerde onder andere de volgende kinderboeken: 'Willy Boem', 'Wonder Wout' en 'Waterwatje'. Hij schreef ook een prentenverhaal over het Corona-aapje waarmee hij de vragen van zijn kinderen wilde beantwoorden. Dat verhaal werd over de hele wereld opgepikt en ging dus viraal.

Bron: <https://www.langzullenwelezen.be/nieuws/corona-aapje-van-illustrator-chris-vosters-gaat-de-wereld-rond>

1. VERHAAL

Introductie en achtergrond

- Wat denken de juryleden van de titel? Waarover denken ze dat het verhaal zal gaan? Wie zijn er samen op de vlucht? Waarvan vluchten ze juist? Welke verwachtingen hebben de juryleden?
- Wat weten de juryleden al over de thematiek?

De volgende lesmappen van het S.M.A.K. en Caritas International bieden naast meer achtergrond over de thematiek, ook een heleboel inspiratie om met de jongeren in gesprek te gaan rond de thematiek, waaronder tips voor het activeren van de voorkennis van de juryleden en om de inleving te bevorderen:

- o <https://smak.be/assets/files/pdf/Lesmap/S.M.A.K.-Lesmap-Vanhiertotdaar.pdf>
- o <https://www.caritasinternational.be/wp-content/uploads/2018/09/Didactishe-gids-Jongeren-op-de-vlucht-FINAL.pdf>

De volgende vragen kunnen helpen bij het activeren van de voorkennis van de juryleden:

- Waarom vluchten mensen? (conflict, geweld of natuurrampen)
- Vanwaar komen vluchtelingen die je in het nieuws ziet?
- Wat nemen vluchtelingen mee?
- Hoe of vanwaar ken je vluchtelingen?
- Hoe reizen vluchtelingen? (boot, vliegtuig, vrachtwagen)
- Wat hopen deze vluchtelingen te vinden?

Cover en illustraties

- Wat vinden de juryleden van de cover? Spreekt de cover aan? Waarom (niet)? Wordt hieruit duidelijk wie er op de vlucht zijn (broers, vrienden)?
- Hebben de juryleden gemerkt dat het door het kleurgebruik in de coverillustratie lijkt of er een spot gericht is op de twee jongens?
- Wat vinden de juryleden van de illustraties? Bieden ze iets extra's bij de tekst? Dragen ze bij tot de sfeerschepping? Vinden de juryleden de illustraties passen bij de tekst? (vb. ja, ze geven passend de bedrukte, angstige sfeer weer / nee, de emoties van de personages komen niet goed tot uiting)

Personages

- Ahmed is een zachtaardige en creatieve jongen die houdt van tekenen. Hij moet op de vlucht omdat de taliban hem naar een madrassa willen sturen: een school waar de kinderen opgeleid worden tot talibanstrijder. Ze moeten er de islamitische wetten (de sharia) en verzen uit de Koran uit het hoofd leren. Ze leren er niet lezen of schrijven.
- Fahraz snakt naar vrijheid en wordt opstandig omdat zijn vrijheid door de taliban ingeperkt wordt. Hij is erg ondernemend en probeert optimistisch te blijven. Hij is in gevaar omdat zijn vader een verzetsstrijder is, die noodgedwongen moet onderduiken. De taliban zint op bloedwraak, wat inhoudt dat ze achter de oudste zoon aankomen om zo de vader te straffen.
- Hoe reageren Ahmed en Fahraz op het nieuws dat ze Afghanistan moeten verlaten om in veiligheid te geraken. (Ze willen liever thuis blijven, bij hun familie. Fahraz voelt ook woede tegenover zijn familie.)
- Hoe voelt hun familie zich bij hun vertrek? (Het breekt hun hart, maar ze willen doen wat het beste is voor hun kind / broer / ...) Wat hebben ze gedaan om de jongens in veiligheid te kunnen brengen? (Hun huis verkocht / met de hele familie samengelegd om het vereiste bedrag te kunnen voorleggen)
- Zijn Fahraz en Ahmed meteen vrienden? (Nee, Fahraz vindt Ahmed een mopperpot (p.107) en Ahmed vindt Fahraz een onbeschaamde vlegel (p.106).)
- Wat vinden de juryleden van de manier waarop hun ontluikende vriendschap beschreven wordt? (vb. mooi, ze helpen elkaar en daardoor ook zichzelf / het gaat nogal snel van afkeer naar vriendschap / ...)
- Wat betekent het "spelletje oxo" (p.101, p.122, p.139, p.172)? Wat willen de vrienden tegen elkaar zeggen, wanneer ze hiernaar verwijzen? (Ik wil je helpen, we zijn er voor elkaar).

Spanningsopbouw en inleving

Doorheen de verschillende korte hoofdstukken krijgen we afwisselend een deel van het verhaal van Ahmed te horen, en dan weer van Fahraz.

- Wat vinden de juryleden van deze opbouw?
- Hoe eindigen de hoofdstukken? (Vaak met een cliffhanger, vb. "Ahmed trilt op zijn benen. Wat gaan ze met zijn moeder doen?"(p.8) of "Nu, denkt hij, terwijl zijn hart een slag overslaat." (p.30).)
- Wat is het doel hiervan?
- Wat vinden de juryleden van de korte hoofdstukken? (vb. het zorgt ervoor dat je wil weten hoe het verhaal verder gaat / de korte hoofdstukken houden de vaart erin / langere hoofdstukken hadden

kunnen zorgen voor meer ruimte om dieper in te gaan op de gevoelens van de jongens, voor de uitdieping van hun karakters, ...).

Het verhaal wordt geschreven in de derde persoon. Komen we door de hij/zij-vertelling dingen te weten waar Ahmed en Fahraz zelf niet van op de hoogte zijn? (Meestal niet, meestal houdt de verteller zich bij wat de kinderen zelf weten, voelen en ervaren.)

- Waarom zou de auteur hiervoor gekozen hebben? (vb. spanning, inleving, betrokkenheid.)
- Soms echter, blijkt de verteller toch meer te weten dan de personages zelf. Kunnen de juryleden hier een voorbeeld van vinden? (Vb. "Hij heeft geen idee welke hel hun nog te wachten staat." (p.118) of "Hoe waar deze woorden zijn, kan hij nu nog niet weten" (p.130)). Wat zou hiervan het doel zijn? (spanningsopbouw)

Het verhaal is in de tegenwoordige tijd geschreven.

- Was dit de juryleden opgevallen? Waarom zou de schrijfster hiervoor gekozen hebben? (Spanningsopbouw / lezer is nauwer betrokken bij de gebeurtenissen /...)

Uit het interview met HLN.be blijkt dat de auteur inleving voorop plaatst. Ze maakt gebruik van allerlei technieken om spanning op te bouwen en de inleving te vergroten.

- Hoe voelen de juryleden zich hierbij? Leefden ze erg mee? Waarom wel/niet?
- Kwam het verhaal soms te dichtbij of werd het te heftig? Konden ze niet stoppen met lezen omdat ze wilden weten wat er ging gebeuren?

2. VERWERKING

Het leven in Afghanistan

De juryleden hebben misschien al eens beelden gezien van Afghanistan op het nieuws. Welk beeld hebben ze van het land? Misschien denken ze bij het land vooral aan de beige en kakigroene beelden van vernieling en oorlog. Nadja Van Sever laat Ahmed en Fahraz een andere, kleurrijke, kant van Afghanistan belichten. (In bijlage 1 zijn enkele foto's opgenomen die het 'andere Afghanistan' belichten.

- Wat vinden Ahmed en Fahraz mooi aan Afghanistan?
- Hebben de juryleden bij de beschrijving van Afghanistan iets nieuws geleerd over dat land, iets wat hen verrast of aantrekt? (vb. in de manier waarop Fahraz Afghanistan omschrijft op zijn weg naar de markt (p.15-16)
- Wat weten de jongens nog van het leven voor de Taliban?
- "Er was vrede in de hoofdstad. Vrouwen en kinderen mochten weer op straat. Er klonk overal muziek en gekleurde vliegers fladderden in de lucht." (p.9)
- "Heeft mama haar make-up gehouden? Vroeger maakte ze haar ogen elke dag op en bracht ze soms wat roze lippenstift aan. Ook Dima en Ewa mochten zich soms maquilleren. Dan zaten de drie dames te giechelen voor de spiegel. (p.22)

De vlucht en de vluchtelingenkampen

- Wat maken de jongens allemaal mee op de weg naar België. (Gevaar, de voortdurende dreiging gevat te worden, opeengepakt zitten met vele andere mensen op de vlucht zonder eten, toilet Pauzes, smokkelaars die veel geld vragen, niet meer als mens beschouwd worden, eenzaamheid en het niet weten hoe het met je familie gaat, het niet weten wie er te vertrouwen is,...). Kunnen de kinderen voorbeelden geven?
- "Vinden ze het normaal dat die man een jongen van twaalf met een zweep slaat? Wat is het verschil met de Taliban?" (p.86)
- "Niemand hoort hen hier. Kan die man niet gewoon zeggen wat hij van plan is?" (p.87)

- “Fahraz en Ahmed proberen in het smerige kamp te overleven. In de tent is het koud en vochtig en het stinkt er de hele tijd. (...) Elke dag heeft hetzelfde ritueel. (...) liggen ze op een deken te wachten tot de tijd voorbij gaat en 's avonds eten ze een kopje vieze rijst. Ook Fahraz heeft de moed verloren”. (p.122)
- Zijn er ook hoopvolle momenten voor de kinderen? (Hun vriendschap, de ontmoetingen met Ivana, Risma en Sari, ...)

Gevoelens

- Welke gevoelens komen aan bod in het boek? Hoe voelden ze zich bijvoorbeeld:
 - o toen ze te horen kregen dat ze Afghanistan moesten verlaten?
 - o tijdens hun vlucht (in een krappe auto/boot, in het contact met hun medevluchtelingen, in het contact met de mensensmokkelaars, in de vluchtelingenkampen)
 - o bij aankomst in België?

Dit kan eventueel besproken worden aan de hand van een rad van emoties, zoals te vinden in het lespakket van het S.M.A.K. (Bijlage 2)

- De jongens worstelen vaak met hun gevoelens. Hoe komt dit? Kunnen de juryleden zich inbeelden dat zij ook zo zouden reageren in een vergelijkbare situatie?
- Over Fahraz komen we te weten dat hij zich niet thuis voelt in België (p.165). Beeld je eens in dat jij je thuisland moet verlaten. Wat zou je het meest missen aan België?
- Beeld je in dat je halsoverkop je thuis moet verlaten om jezelf in veiligheid te brengen. Wat zou ervoor kunnen zorgen dat je je ergens thuis voelt? Denk aan personen, voorwerpen, geuren, gevoelens,...? De juryleden kunnen eventueel een thuiskoffer maken (met fysieke elementen in een schoendoos of getekend op een blad papier) waarin ze de dingen steken die hen aan doen denken aan het woord 'thuis'.
- Nadja van Sever interviewde voor dit boek twee jonge vluchtelingen die tijdens de vlucht een hechte vriendschap opbouwden. Hun ervaringen verwerkte ze in Samen op de vlucht. Hebben de juryleden nog vragen voor de jongens? Welke vragen zouden zij hen wel eens willen stellen?

Ruimere context

In de lesmap van het S.M.A.K. wordt de thematiek mooi in een breder kader gegoten:

“We horen veel over vluchtelingen: in het nieuws, op school enzovoort. Dat mensen op de vlucht zijn, is niet nieuw. Toen er veel vroeger hongersnood was in Europa, vluchtten mensen naar Amerika. Binnen Europa sloegen heel veel mensen op de vlucht tijdens Wereldoorlog I en II. Tijdens de Spaanse burgeroorlog werden Spaanse kinderen opgevangen in België. In de jaren '70 waren er de Vietnamese bootvluchtelingen. En zo kunnen we blijven doorgaan. De laatste decennia zijn er veel oorlogen en problemen in het Midden-Oosten en Afrika. Daarom slaan in deze regio's veel mensen op de vlucht.”

- Beseffen de juryleden dat dit een fenomeen van alle tijden is?

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.